

УДК 338.12

РИНКОВА ІНФРАСТРУКТУРА: ЕЛЕМЕНТИ ТА ЗНАЧЕННЯ В РИНКОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

А. П. Козлюк

студентка 2 курсу, група М-21, навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Науковий керівник – к.е.н., доцент О. В. Пахаренко

*Національний університет водного господарства та природокористування,
м. Рівне, Україна*

Розкрито сутність та значення поняття ринкова інфраструктура. Визначено, що основою поділу ринкової інфраструктури на елементи є спільне функціональне призначення складових у процесі суспільного відтворення. Розглянуто головні функції інфраструктури ринку: цільова, забезпечувальна, регулююча та інтеграційна. Описано значення ринкової інфраструктури в ринковій економіці країни, а також важливість ринкової інфраструктури для подальшого розвитку економіки.

Ключові слова: ринок, інфраструктура, ринкова інфраструктура, аукціони, банки, головні функції, елементи ринкової інфраструктури.

Раскрыты сущность и значение понятия рыночной инфраструктуры. Определено, что основой разделения рыночной инфраструктуры на элементы является функциональное назначение составляющих в процессе общественного воспроизводства. Рассмотрены основные функции инфраструктуры рынка: целевая, обеспечивающая, регулирующая и интеграционная. Описаны значения рыночной инфраструктуры в рыночной экономике страны, а также важность рыночной инфраструктуры для дальнейшего развития экономики.

Ключевые слова: рынок, инфраструктура, рыночная инфраструктура, аукционы, банки, основные функции, элементы рыночной инфраструктуры.

The essence and meaning of the concept of market infrastructure are revealed. It is determined that the basis of the division of market infrastructure into elements is the common functional purpose of the components in the process of social reproduction. The main functions of the market infrastructure are considered: target, supply, regulatory, and integration functions. The importance of market infrastructure in the market economy of the country is described, as well as the importance of market infrastructure for further economic development.

Keywords: market, infrastructure, market infrastructure, auctions, banks, main functions, elements of market infrastructure.

Розвиток ринкової системи в будь-якій країні та взаємовідносини між ринковими партнерами значно впливають на забезпечення населення різноманітними товарами і послугами, ступінь задоволення ринкового попиту та, врешті-решт, суспільний добробут.

Ринкова інфраструктура стала предметом наукових досліджень багатьох зарубіжних та українських учених. Наприклад, американський вчений П. Розенштейн-Родана, який ввів поняття «інфраструктура» в економічну літературу. Також цій темі присвячені роботи таких науковців: П. Ю. Беленького, Б. М. Данилишина, О. І. Дація, Н. А. Журавльова, С. В. Мочерного, В. Є. Попова, Г. Рея, А. А. Ткача, Р. Йохимсена, В. П. Федько, Н. Г. Федько,

С. О. Юрченко. Однак різноманіття робіт із зазначеної тематики не позбавляє дискусійності питання розвитку ринкової інфраструктури.

Метою статті є дослідження особливостей формування ринкової інфраструктури в Україні, виявлення позитивних і негативних тенденцій і змін, пошук пріоритетних напрямів її розвитку.

Інфраструктура являє собою комплекс інститутів, служб, підприємств, організацій, які забезпечують нормальний режим безперебійного функціонування ринку. Так, в економічній літературі цей термін з'явився в працях зарубіжних вчених наприкінці 1940-х років, характеризуючи комплекс галузей, що обслуговують промисловість та сільське господарство (будівництво шосейних доріг, каналів, портів, мостів, аеродромів, складів, енергетичне господарство, залізничний транспорт, зв'язок, водопостачання і каналізація, загальна та професійна освіта, витрати на науку, охорона здоров'я тощо).

Інфраструктура ринку являє собою систему установ, підприємств, організацій і служб, які забезпечують рух товарів і послуг, грошей, цінних паперів, робочої сили. Вона має складну внутрішню будову – в ній розрізняють види, частини, ланки, об'єкти. Тобто, ринкова інфраструктура – це сукупність різних інститутів ринку, що обслуговують і створюють сприятливі умови для ефективного функціонування різних видів ринків [1].

Основою поділу інфраструктури ринку на види є спільне функціональне призначення складових у процесі суспільного відтворення, тобто спрямованість об'єктів на створення умов для задоволення певних виробничих або соціальних потреб. До неї належать аукціони, різні види бірж, ярмарки, торгові палати, банки та інші фінансові установи, страхові та інвестиційні компанії, пункти прокату та лізингу, інформаційно-комерційні та постачальницько-збутові організації, служби зайнятості, аудиторські організації, центри маркетингу, холдингові компанії, брокерські та дилерські контори, транспортні комунікації та засоби оперативного зв'язку, рекламні агентства та ін.

Аукціони як форма продажу у визначений час і у визначеному місці товарів, попередньо виставлених для ознайомлення, реалізують певні види товарів, які, як правило, користуються підвищеним попитом. Наприклад, головними центрами аукціонної торгівлі хутом є Нью-Йорк, Монреаль, Лондон, Копенгаген, Стокгольм, Санкт-Петербург, Москва. Особливістю аукціонів є обмежена відповідальність продавця за якість пропонованих товарів. Так, в Україні є масштабна платформа для проведення аукціонів – ProZorro, яка виступає як електронна аукціонна система, призначена для продажу державного майна. Через систему електронних аукціонів громадяни та бізнес отримують доступ до придбання унікальних активів, якими володіє держава. Таким чином, кожен державний пасив може перетворитися на корисний ресурс чи актив для приватного власника чи бізнесу. На сьогодні, продажі та оренда на аукціонах «Прозорро. Продажі» принесли понад 56 млрд грн до державного бюджету та місцевих бюджетів різних рівнів [3].

Іншим елементом ринкової інфраструктури є біржи, завдяки яким відбувається укладання угод купівлі-продажу товарів з оптимальними наслідками для партнерів реалізується єдина стратегія комерційної поведінки агентів цієї структури. Саме біржа є організаційною формою ринку, на якому відбуваються вільна торгівля товарами та послугами, цінними паперами, валютою, наймання робочої сили і формування ринкових цін і курсів відповідних активів на основі фактичного співвідношення попиту й пропозиції.

На сьогодні в Україні є такі основні біржі: Харківська товарна біржа, Українська Аграрна Біржа, Товарно-сировинна біржа, Товарна біржа «Електронні торги України», Українська універсальна біржа, Товарна біржа «Перша універсальна біржа «Україна», «Сумська ресурсна біржа». Іноземними товарними біржами є Бразильська біржа товарів та ф'ючерсів BM&F. Ця біржа вважається найбільшою деривативною біржею в Латинській

Америці та однією з найбільших у світі. Вона має велику історію впливу на фондовий ринок та економічний стан країни.

Надзвичайно важливим елементом ринкової інфраструктури є ярмарки, які бувають: всесвітні, міжнародні, регіональні, національні та місцеві. Ярмарки – це торги, ринки товарів, які періодично організовують в установленому місці. Свого часу вони відігравали важливу роль в економічному житті країн Західної Європи [2]. З розвитком суспільного виробництва, розширенням торговельно-обмінних операцій, посиленням конкуренції з центрів привозу великих партій наявного товару ярмарки перетворилися на ярмарки-виставки зразків товарів, які можна замовляти.

Торгово-промислові палати є комерційними організаціями, головним завданням яких є сприяння розвитку економічних і торговельних зв'язків з партнерами зарубіжних країн. Важливе місце у ринковій інфраструктурі займають аудиторські фірми, які як незалежні висококваліфіковані організації на замовлення контролюють фінансову діяльність підприємств і організацій різних форм власності, їхні річні бухгалтерські звіти та баланси. Як приклад, Київська торгово-промислова палата – недержавна неприбуткова самоврядна організація, що об'єднує юридичних та фізичних осіб, зареєстрованих згідно із законодавством України як підприємці та створена та діє згідно із Законом «Про торгово-промислові палати в Україні», прийнятим Верховною Радою України 2 грудня 1997 року та Статуту. Спектр діяльності Палати дуже широкий і спрямований на встановлення ділових контактів між українськими та зарубіжними організаціями, освоєння нових форм співробітництва, участь у здійсненні міжнародних програм та проведення ділових зустрічей, бізнес-місій, конференцій та презентацій. Також елементом є холдингова компанія, яка являє собою акціонерну компанію, капітал якої використовується переважно для придбання контрольних пакетів акцій інших компаній з метою встановлення контролю за їхньою діяльністю й отримання доходів. За своєю структурою і характером діяльності холдингова компанія виконує, як правило, лише фінансові операції.

Основними функціями ринкової інфраструктури є: цільова функція (вона є інтегрованою, бо включає низку інших функцій, що спрямовані на створення умов для забезпечення функціонування взаємозв'язків між елементами самої системи, життєдіяльності людей, відтворення економіки, підтримки екологічної рівноваги та комплексного соціально-економічного та еколого-культурного розвитку території в цілях забезпечення розвитку економіки країни); забезпечувальна функція (потребує спеціальних, інколи неринкових механізмів її розвитку, дольової участі зацікавлених суб'єктів); регулююча функція (належним чином впорядковує взаємодію елементів системи, для досягнення поставленої мети). Названі функції демонструють основне призначення інституцій інфраструктури – обслуговування взаємовідносин виробників товарів та їх безпосередніх споживачів. Очевидно, що ринкова інфраструктура справляє визначальний вплив на функціонування економічної системи в цілому, вона займає великий економічний простір, в якому узгоджуються інтереси та реалізуються цілі товаровиробників і споживачів.

Отже, розвинута ринкова інфраструктура дозволяє ефективно реалізовувати державну регуляторну політику, сучасні системи маркетингу й стратегічного планування, досягати високі показники економічного і соціального розвитку. Тому державі необхідно здійснювати інвестиції в розвиток інфраструктури, яка б надалі стимулювала розвиток самої економіки.

1. Суть ринкової інфраструктури. URL: https://osvita.ua/vnz/reports/econom_theory/21596/ (дата звернення: 30.10.2021).
2. Батуріна М., Луков В. Ринок: сутність, основні поняття і структура. К., 2005. 384 с.
3. Іванова Н. В. Ринкова інфраструктура та її місце в регіональному економічному просторі. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2017. С. 11–14. URL: <http://vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2017/28-2017/4.pdf>. (дата звернення: 30.10.2021).